Светодавец

Година IV (2022)/ брой 1

Нашата визия за света

В Твоя власт са времената и годините, Господи!

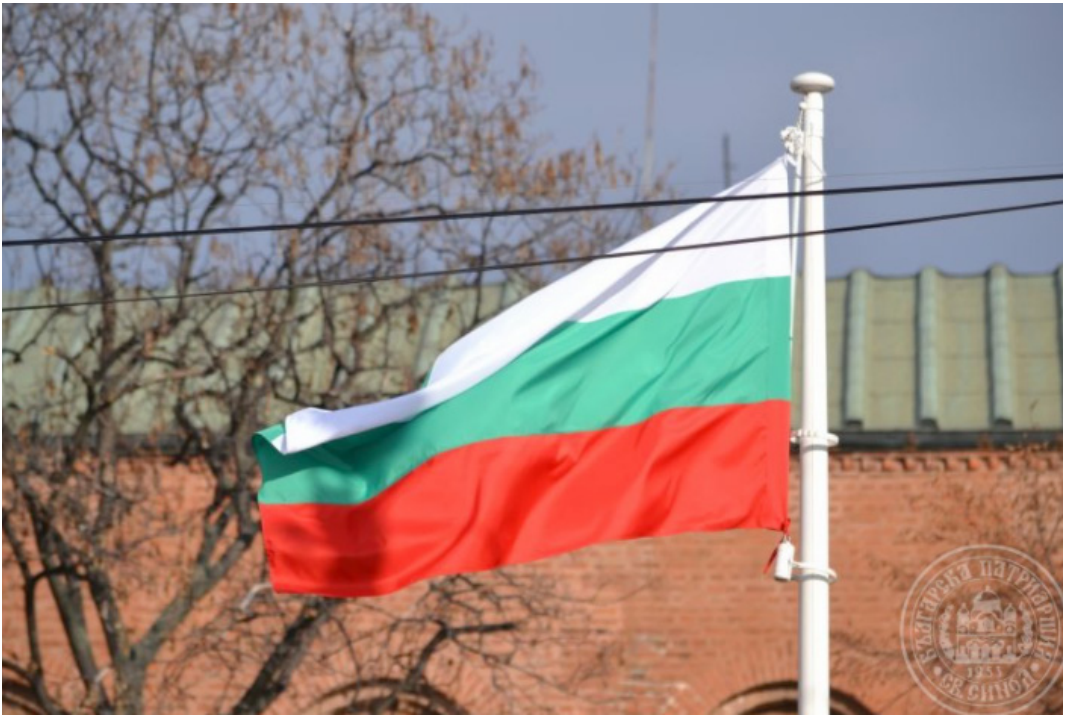

Главен редактор
Ангел Карадаков

Ред. колегия
доц. д-р Екатерина Дамянова
доц. д-р Костадин Нушев
доц. д-р Иво Янев
Александра Карамихалева

Сътрудници
д-р Силва Маринова
ас. Здравко Кънев

Адрес на редакцията
e-mail:
blog.dobrotoliubie@abv.bg

Интернет адрес на изданието и пълен негов архив -
www.svetodavec.wordpress.com

Корица: Иван Шишиев

Печатница: Librum - www.librum.bg

Печатно издание: ISSN 2683-0655
Онлайн издание: ISSN 2683-0531

Уважаеми читатели, честита нова година!

Изправени отново пред прага на новата година, изпълваме сърцата и умовете си с благопожелания и надежди за бъдното. Надяваме се лошото да отмине, да остане доброто, да бъдем тази година една по-добра версия на себе си.

Всяка година в новогодишния молебен чуваме молитвата, в която епископите, а с тях и цялата Църква, се молят да ни избави Бог от вредоносни ветрове, мор, земетръс и наводнение, както и от всяко зло. Всяка година започваме като начисто да пишем поредната страница от своя живот. Надяваме се, че тази страница ще успеем да надградим с добри дела, с братолюбие и смирение.

Затова и в началото на новата 2022 г., с януарския брой, насочваме вниманието си към духовното съзряване. В публикувания текст на Българския патриарх Кирил ще видите насоките, по които трябва да вървим, за да усъвършенстваме себе си и да успеем да придобием духовно съзряване. Разбира се в броя ще откриете още интересни и любопитни неща. На страниците на списанието ще ви срещнем и с г-жа Данила Иванова, която ни разказва за неделното училище в своето село Медковец, както и за предизвикателствата и надеждите на един учител по вероучение.

От този брой започваме и нова поредица в списание „Светодавец“, в която ще ви срещаме с лицата на богословието в България. Рубриката е посветена на предстоящата, идната година, 100-годишнина на Богословския факултет при СУ „Св. Климент Охридски“.

С пожелание за здраве и много духовни сили ви оставям в компанията на брой 1 за 2022 г.

Приятно четене!

Ангел Карадаков

Велик Богоявленски водосвет,
отслужен от Българския патриарх
Неофит ва ПКСХП “Св. Александър
Невски“, 2021 г.

Снимка: Българска патриаршия

Съдържание

Църковни празници **6**

Слово на Богоявление Господне от **св. Димитрий Ростовски**

In memoriam **12**

В памет на проф. д-р **протопрезвитер Николай Шиваров**

Беседи **14**

Тайнството на духовния живот **Сергей Комаров**

Духовна зрялост **Български патриарх Кирил**

Лицата на богословието в България **43**

Во блаженном успении… - текст на **Българския патриарх Кирил** в памет на **проф. протопрезв. д-р Стефан Цанков**

Интервю **53**

„Децата да се научат на вяра". Предизвикателствата пред учителя по вероучение в селската енория

Коментар **62**

Божията любов **игумен Трифон**

Задаваме на Бога въпроси не за Бога, а за нас самите **Прот. Александър Абрамов**

Семейство **64**

Християнският дом **Александър Гусетис**

Разказ **70**

Неповярвал мъж **Янчо Михайлов**

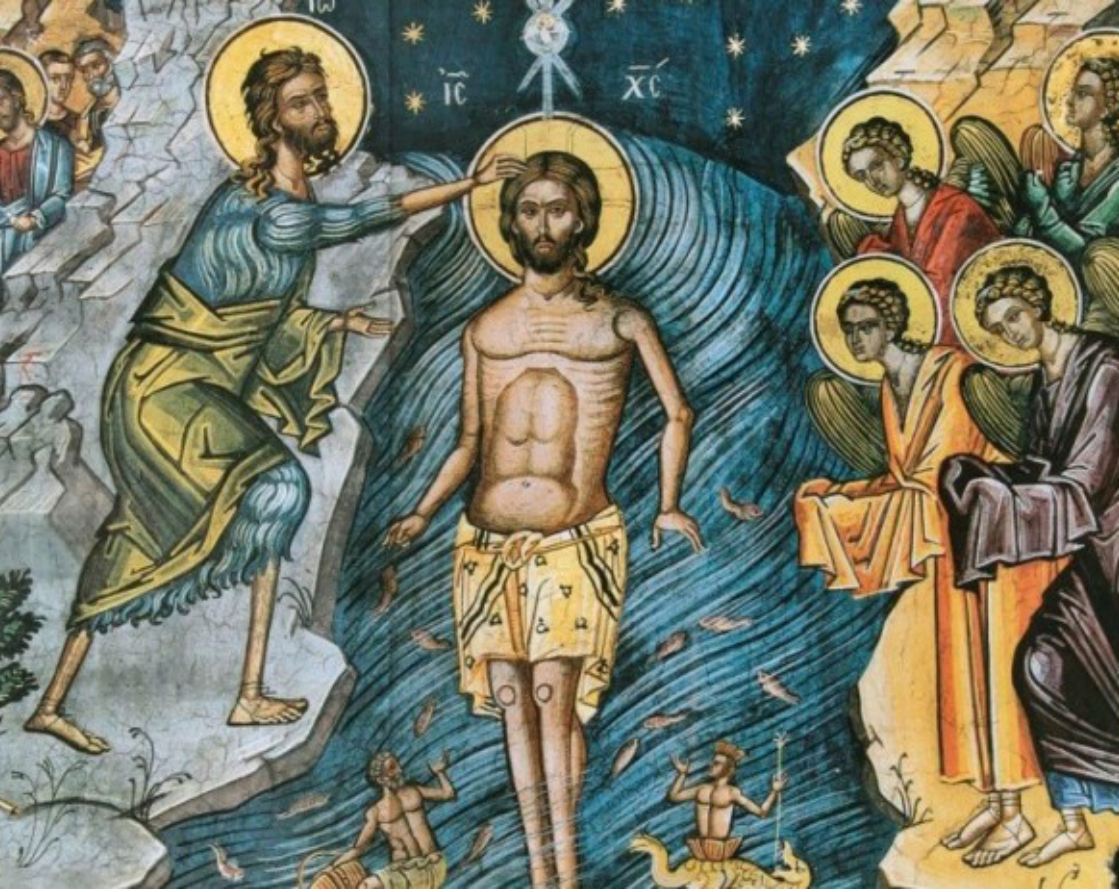

Слово на Богоявление Господне от св. Димитрий Ростовски

Празнувайки Богоявлението Господне на Йорданските води, да си припомним, че нашият Господ Бог и преди се явявал над водите, за да извърши различни дивни дела. Така, когато Той се яви над водите на Червено море, тогава „откри дъното на дълбината“ и преведе Своите люде като по сухо. Когато в ковчега преминаваше през Йордан, тогава обърна назад реките на тази река, казано е: „Йордан назад се върна“. И накрая - в началото, когато „Дух Божий се носеше над водата“, Бог сътвори небето, земята, птиците, зверовете, човека

и въобще целия видим свят. И сега над Йорданските води се явява Бог, Единият в Троица: Отец - в гласа, Синът - в плът, Дух Светии - във вид на гълъб. А какво извършва Той в това Свое явяване? Той създава нов свят и всичко обновява, както се чете и в предпразничния тропар: „яви се, желаейки да обнови цялата твар“, тоест - да сътвори нов свят, отличаващ се от първия. „Древното премина - говори Писанието - ето, всичко стана ново“! Първият свят по своята природа бил тежък, не можел да се възнесе към небето и се нуждаел от суша, върху която да може да стои, като - върху основа. А новият свят, изведен от Йорданските води, е така лек, че не се нуждае от суша, не се съзижда на земята, няма тук пребъдващ град, но търси горното, устремява се бързо от водите към отворените над Йордан небесни двери: „веднага излезе из водата, и ето, отвориха Му се небесата“. За първия свят, обременен от житейските теготи - в случай, че възжелае да достигне небето - би му трябвала стълба, утвърдена върху земята и чийто връх би достигал до небето. Но и тя била само съзерцавана от Иаков, а сам той не се изкачил по нея. А за новия свят е възможно възхождането на небето и без стълба. Но по какъв начин? Ето - вместо стълба, Духът Божий, във вид на гълъб, лети над водите! И това показва следното. Човешкият род вече не като влачеща се по земята твар или като пълзящо животно, а като крилата птица излиза от водата на кръщението. Затова и Дух Светии се явил над водите на кръщението като птица, за да възведе без стълба на небето Своите птиченца, които е възродил чрез банята на кръщението.

Така всяко от Лицата на Пресветата Троица, явявайки се на Йордан, изведе от водите на кръщението Своите духовни пиленца и като ги изведе, ги призовава да полетят върху дадените им криле на добродетелите и да влязат в отворените

небеса. Първо Бог Отец, като духовен орел, призовава към полет Своето ято - духовните орли, тоест - учителите, като имащи особени криле, за които Църквата пее: „летящи върху крилете на богоразумието птици и към небето възнасящи се.“ А какви са крилете на тези птици? Несъмнено това са двете техни добродетели, които те притежават освен другите общи за всички добродетели: делото и словото. Този е църковен учител, този е високолетящ орел, който и сам на дело изпълнява това, на което със словата си учи другите.

Църковните учители, които представляват съсъди, трябва да разгласят Божието име по цялата вселена и със своето учение да извеждат върху правия път, водещ към небето, Църквата Христова - Божията колесница, в която се намират много десетки хиляди вярващи души. Учителят трябва да учи стадото и в същото време е длъжен и сам да живее така, както учи. Защото гласът на учителя не принася полза, когато в него самия не се виждат крилете на богоугодния живот. Само този учител се възнася направо в отвореното над Йордан небе, който лети не единствено и само върху крилото на словото, но и върху другото крило - на добродетелния живот - този, който едновременно поучава и със слово, и със дело. Не така леко възнасят към небето - и учителят, и ученикът - изкусно съставеното слово или сладкогласните уста, или гръмкият език, както крилете на добрите дела.

Бог Син също призовава Своите пилета, светите мъченици, да полетят. А крилете на добродетелта, които принадлежат само на тях, освен другите общи добродетели, са следните две: вярата и изповедничеството. За тези криле на мъчениците Апостолът говори: „със сърце се вярва за оправдаване, а с уста се изповядва за спасение“. Непоколебимата вяра в сърцето е едното крило, а дръзновеното изповядване с уста-

та на Христовото име пред царете и мъчителите е другото крило. Първата духовна птица, която влетя в рая - благоразумният разбойник, който пострада на кръст заедно с Христа, полетя именно върху тези криле на вярата и изповедничеството. Защото в това време, когато нашият Господ, Който доброволно пострада заради нас, беше изоставен от всички и когато от Него се отрече дори и Петър, който даваше дума, че е готов да умре заедно с Него, само разбойникът повярва в Него с цялото си сърце и Го изповяда с устата си, като Го нарече цар и Господ: „спомни си за мене, Господи - каза той, - кога дойдеш в царството Си!“ Колко велика и голяма е тази вяра на разбойника, още повече, че по това време във всички Христови ученици вярата беше оскъдняла! Когато всички вярващи се съблазниха поради Христа, той единствен не се съблазни, а Му се помоли с вяра, заради което и чу от Него следните думи: „истина ти казвам: днес ще бъдеш с Мене в рая“.

Накрая, Бог Дух Свети, Който се яви във вид на гълъб, призовава към полет и Своите пилета - девствениците, защото Нему е свойствено да прави човека крилата птица, която би могла да се възнесе до най-големите висини. Светият Дамаскин пее: „Всяка всеспасителна вина е на Светия Дух - ако някому, по достойнство вдъхне дух, бързо го издига от земното, дава му криле, прави го да израсне, устроява го горе“. Той и духовните гълъби, светите девственици, „устроява горе“, като ги призовава да полетят. А особените криле на добродетелите у тези гълъби са умъртвяването на плътта и духа.

А че умъртвяването на плътта е едното от крилата, възнасящо човека на небесата, за това свети Амвросий (Медиолански), като тълкува думите па Евангелието: „колко сте вие

по-ценни от птиците!“, говори така: „плътта, разположена към изпълнението на Божия Закон и съблякла греха, по чистотата на чувствата се уподобява на естеството на душата и се възнася към небето върху духовни криле.“ Тук светият учител на Църквата говори за уподобяването на естеството на душата, имайки предвид умъртвяването, чрез което действителното естество на плътта като че преминава в естеството на душата, когато по-нисшето се подчинява на по-висшето и плътта се подчинява на духа, когато човекът се освобождава от греха и очиства чувствата си (сетивата си), което не е възможно без умъртвяването. А умъртвил плътта си, човек става лек и крилат като птица и се възнася към небето върху духовни криле.

И така - умъртвяването на тялото е първото крило на девството, устремено към небето, защото на тези, които желаят да пазят чистота, преди всичко им подобава да умъртвят своята плът.

Второто тяхно крило е умъртвяването на духа, което се състои в това - не само на дело да не извършваш грях, но и да не го желаеш в духа си, да не помисляш за него в ума си.

Чухме какво направи Единият Бог в Три Лица, Който се яви на Йорданските води, при обновлението на света - как Той изведе от водите на кръщението духовните църковни птици - учителите, мъчениците и девствениците и ги призова към отворените небеса. А както от учителите, мъчениците и девствениците, така и от нас грешните - да бъде чест, слава, поклонение и благодарение на Отца и Сина и Светия Дух - Явилия се на Йордан Бог - сега и всякога, и во веки веков! Амин.

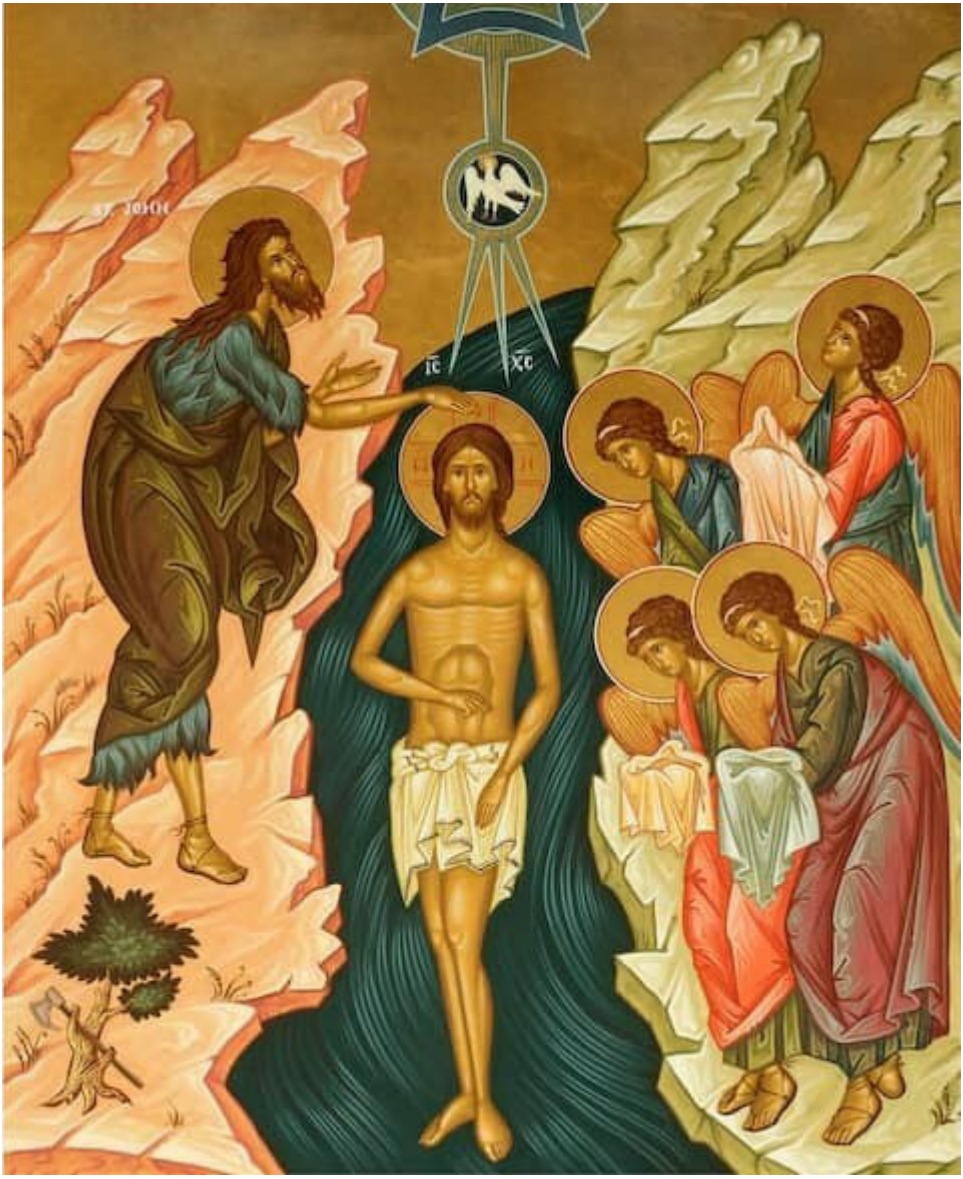

Тропар на празника, глас 1

В Иордан, когато се кръщаваше Ти, Господи, Троичното поклонение се яви, защото Родителевият глас свидетелстваше за Тебе, именуващ Те Възлюбления Син, и Духът във вид на гълъб известяваше потвърждението на Словото, че Си се явил, Христе Боже, посвещаващ света, слава на Тебе.

In memoriam

Почина проф. д-р протопрезвитер Николай Шиваров

На 2 януари Господа се е престави проф. д-р протопрезвитер Николай Шиваров. Екипът на сайта „Добротолюбие“ и списание “Светодавец” изказва своите съболезнования на родните и близките на отец Николай, както и на колегията на Богословския факултет за загубата. Вечна да бъде паметта му!

Биография на проф. д-р протопрезвитер Николай Шиваров

Проф. протопрезвитер Николай Стефанов Шиваров е роден на 28 август 1930 г. в град София. Завършва Софийската духовна семинария през 1949 г., а през през 1953 г. – богосло-

вие в Духовната академия „Св. Климент Охридски“ (сега Богословски факултет към Софийския университет). Скоро след това постъпва започва преподавателската си дейност в Академията в катедра Свещено Писание на Стария Завет.
През 1957 г. му е присъдено званието доктор по теология с „Отношението между заонодателствата на пророк Моисей и Хамурапи откъм произход и съдържание“.
От 1968 до 1970 доцент Н. Шиваров специализира във Виена и е първият свещеник на новосъздадената българска църковна община в Австрия.
От 1970 е професор в Духовната академия Св. Климент Охридски, а от 1981 до 1989 г. е и неин ректор.
През 1972 г. участва в Първия конгрес на правозлавните екзегети в Атина.
През 1989 г. Йерусалимският патриарх отличава ставрофорен иконом с офикията протопрезвитер (протопрезвитерос мегас). По-късно Българската православна църква го награждава с църковния орден „Св. Климент Охридски” – първа степен. От 1991 до 2001 г. проф. Шиваров ръководи обединената катедра по Библеистика в Православния богословски факултет на Великотърновския университет Св. св. Кирил и Методий, който през май 2009 г. го отличи със званието почетен професор на университета.
Също оттогава преподава в новооснования Нов Български Университет в София, а по-късно – и в филиала „Любен Каравелов“ на Пловдивския университет „Св. Паисий Хилендарски“ в град Кърджали.
Особено ценни са изследванията на протопрезвитер Николай Шиваров относно методите за тълкуване на древни текстове, обобщени от него в издадена през 2005 г. книга Херменевтика на Стария Завет.

Тайнството на духовния живот

В една от притчите за Царството Божие Спасителят веднъж казал на учениците: „… царството Божие прилича, както кога човек хвърли семе в земята, и спи, и става нощя и дене; а как пониква и расте семето, той не знае.“ (Марк 4:26-27).

Интересен е изразът: „той не знае“. Ако думите „кога човек хвърли семе в земята“ еднозначно сочат Христа, хвърлящ семето на Евангелието в човешкото сърце, то словосъчетанието „той не знае“ няма как да се отнася за Него, защото Той е Бог и знае всичко. А за какво тогава иде реч? Възможно е на това място Писанието да ни съобщава следната мисъл: след приемането на семето на евангелската проповед в човешката душа започва процес на постепенно съзряване на Царството Божие; и това е тайна, неподлежаща на рационален анализ.

Действително, тайнството на духовния живот много прилича на прорастването на семето в земята – също така бавно и незабележимо – чрез опита на умирането и на възкресението – сърцето се движи към новия живот и носи духовни плодове. Както земята скрива в себе си прорастването на семената чак до появата на първите зелени филизи, така и в човека наличието на религиозен живот се познава единствено по плодовете му. Предшестващата урожая история на развитието в човешкото сърце на евангелските семена – на словото Божие – често остава до край непонятна дори и на самия човек. Когато за пръв път произнесем: „Вярвам“, ние встъпваме в неподвластна нам и непостижима духовна реалност, където „се преодоляват устоите на естеството“, рушат се логическите схеми и всички разсъдъчни теории.

В същото време вярващият, натрупвайки опит, придобива „ум Христов“ (1 Кор. 2:16), с години живот в Църквата започва да различава действието на определени духовни закони, по които расте и се развива семето на вярата в земята на сърцето. За тези установени от Бога закони много са писали светите отци в своите аскетически творения. За същото говори и апостол Павел в днешното апостолско чтение, повдигайки за нас края на завесата над „светая светих“ – на тайната на прорастването на Божието слово в човешката душа.

„Напомням ви, братя. Евангелието, което ви благовестих, което и приехте и в което стоите; чрез него се и спасявате, ако го държите, както съм ви благовестил, освен ако не сте напразно повярвали.“ (Кор. 15:1-2). Нека поразмишляваме над тези думи.

„Напомням ви, братя, Евангелието, което ви благовестих“.

В повечето случаи вярата се заражда в резултат на чута проповед. „Как да вярваме в Него, за Когото не сме чували? Как да слушаме без проповядващ?“(1 Кор. 10:14). Полученото слово Божие се спуска в дълбините на сърцето, и там започва своята тайна работа – подобно на закваската в тестото. Обаче веднъж чутото трябва да се напомня. Такъв е човекът! Присъщо му е да забравя най-важните неща. Удивителна е например нашата особеност винаги да забравяме, че ни предстои да умрем. Ако бихме помнили това винаги , то бихме живели съвсем другояче. Също така от паметта ни се изплъзва съзнанието за това, че Бог вижда всички наши дела и дори съкровените ни мисли. Ако бихме помнили това постоянно, количеството наши грехове съществено би намаляло.

Затова – колкото и да е странно – дори такива велики истини като Възкресение Христово, или грядущият Страшен съд, или несъмненият факт на собствената ни смърт трябва постоянно да ни се напомнят. Навярно най-вече за това са нужни проповедите на всяка служба.

Говорейки все за това семе, Павел продължава: „…и което сте приели…“ Днес, братя и сестри, всички така или иначе всички са слушали евангелското благовестие. Трудно е да се открият хора – поне в нашата страна – които никога не са били в храм или не са слушали проповед. Слушали са всички, а са го приели семо единици. Защо? В отговор на този въпрос Спасителят привежда притчата за сеяча: „ето, излязе сеяч да сее“ (Мат. 13). Според тази притча, приемането на семената зависи от състоянието на земята – дали е изорана, дали почвата е дебел слой, дали има камъни, дали не е обрасла в тръни?

Според тълкуването на самия Христос, земята е човешкото сърце. У съвременния човек тази земя е потъпкана и покрита с боклуци. Трудно ще проникнат семената на словото Божие в такава земя. Гордостта на невежеството, непоколебимостта на самолюбието, алчността и наглостта на потребителското съзнание, култът на егоизма, възгледът върху света като ресурс за обслужване на страстите ни или като на сцена за самоизява – ето камъните, които пречат на растежа на семената; ето тръните, които ги задушават. Тежко е за съвременния човек да преклони непокорната си шия под игото на заповедите на Господа. Дошлите в Църквата в зряла възраст вероятно добре помнят как се е налагало да се пречупват първоначално. Гърбът ти не се прегъва в поклон, някакъв вътрешен срам не ти дава да се прекръстиш; струва ти се, че в храма всички те гледат с насмешка; невъзможно ти е да станеш от леглото си за неделна служба; на изповед езикът ти се залепва за небцето; бързо се уморяваш от богослужението… И хем ти се ходи в църква, хем нещо те отблъсква оттам. И Евангелието като че ли хем ти харесва, а същевременно веднага в теб избликва някакъв вътрешен протест. Така милиони наши съотечественици години наред минават покрай храма и не могат да престъпят предела между неверието и вярата, смъртта и живота, гибелта и спасението, пустотата и смисъла.

На нас, църковните люде, Господ е дарувал да приемем евангелските семена. Но „да приемем“ – това все още не е всичко.

След приемането на Божието слово трябва и да се утвърдим в него. „в което сте се утвърдили“ – добавя Павел. Очевидно е, че Божият дар изисква ответно усилие от наша страна. Евангелието в този смисъл може да се уподоби с нова

компютърна програма, която сама по себе си, без участието на човека, няма да работи. Тя трябва да бъде инсталирана, стартирана, следва човек да се научи да робити на нея, да я пази от вируси. Да се утвърдиш в Евангелието – значи да пуснеш тази програма за спесение в живота си, да започнеш процес на актуализация на евангелските смисли във всекидневието, в бита.

А утвърждавайки се така, стъпваме на твърдия път на спасението. „С който и се спасявате“ – продължава апостолът. Прието в сърцето и попаднало на добрата почва на честна и зряла душа, проумяла нещо важно за живота, словото Божие влиза в пълна сила и променя човека до неузнаваемост. Но Павел припомня задължителното условие за спасение: „ако го държите, както съм ви благовестил, освен ако не сте напразно повярвали“. Ето неочакван удар, на който трябва да се устои! Оказва се, че може „да се повярва напразно“. Човек може да стане като тези, „които наглед имат благочестие, но от силата му са се отрекли“ (2 Тим. 3:5), за които апостол Павел пише на Тимотей. Можеш да сме някои, но не тези, „който трябва да сме“ (2 Кор.13:5). Може да се окажем „варосани гробници, които отвън се виждат хубави, а вътре са пълни с мъртвешки кости и с всяка нечистота“ (Мат.23:27). А за да бъдем такива, каквито трябва, казва Павел, трябва да „удържим подаденото ни“. Какво значи това? Да съхраним неповредено единство в духа и в ученията и да не даваме да угасне огънят на вярата.

И така, ето верижката, построена от Павел. Приемайки словото Божие, трябва да се утвърдим в него – да го проумеем и да живеем по него. Началото на живот по Евангелието означава встъпване в благословените редове на спасяемите – в Църквата (нека отбележим, братя и сестри, че не само кръ-

щението въвежда човек в Църквата, но и животът по Евангелието). Плодотворно пребиваване в Църквата е възможно само при условие на единство с Нея, единство в духа и в учението. Само тогава нашата вяра няма да е напразна, и ние ще сме тези, които трябва да бъдем.

Естествено, тук няма нищо особено и ново. Като че ли знаем всичко това. Но знанието не винаги ръководи постъпките ни и малко влияе на начина ни на мисслене. Затова апостол Павел казва: „напомням ви“. Да се постараем, скъпи християни, и сами да си напомняме всичко това. Отново и отново ще откриваме за себе си красотата на Православието в съкровщницата на Божието слово и ще пренасяме в живота си красиво Православие – и дано красиви станат и нашите души. Праславието е дълбоко – нека не сме дребни и суетливи. Православието е широко – нека и ние поработим за живот вечен, в който ни очаква Изворът на красотата, любовта и безсмъртието – Христос, истинният наш Бог. Към него водят всички напомняния на апостола, нека насочим към Него и всеки свой помисъл, за да се прославя непрестанно святото Му име, за слава на Бог Отец.

Автор: Сергей Комаров

Превод: Димитър Банков

Източник: orthochristian.com

Духовна зрялост

Български патриарх Кирил

„И Той постави едни за апостоли, други за пророци, други за евангелисти, други за пастири и учители, за усъвършенстваване на светиите в делото на служението, в съзиждане на тялото Христово, докле всинца достигнем до единство на вярата и на познаването Сина Божий, до състояние на мъж съвършен, до пълната възраст на Христовото съвършенство, та да не бъдем вече младенци, люлеени и увличани от всеки вятър на лъжливо учение, по лукавството на човеците, по хитрото изкуство на измамата, а с истинска любов да растем по всичко в Оногова, Който е глава, - Христос, от Когото цялото тяло, стройно сглобено и свързано чрез всички дарувани връзки, при действието на всяка част според силите й, нараства, за да се съзижда в любов” (Еф. 4:11-16).

Кой ли растеж не е бавен? Вижте земеделеца: хвърли семето в земята и търпеливо чака да произрасте злак и после пълен клас. Животът, затворен в семето, има своето развитие, докле стигне до зрялост. Така е и с човека: ражда се, минава през младенчество, детство, юношество и стига до зряла възраст, която е връхната точка на неговото земно съществуване и творчество. Такъв е законът на естеството и в своя естествен живот човек му е подчинен.

Бавно и постепенно е и всяко развитие на духовните сили у човека, устремен към усъвършенстване. Кой отведнъж е постигнал зрялост на силите и на способностите, на талантите и на призванието си? Няма такъв човек, колкото изключително големи да са неговите дарования. Голямото дарование, което е Божията залог за бърз напредък, ще съкрати пътя на собственото си усъвършенстване, но и то има сой път и трябва да го измине. Всяко дарование има свой собствен път, дълъг или по-къс – той е неизбежен, за да докосне то своя възход и връхна зрялост. Безплодно завършват дарованията, които не са намерили тоя свой път, или са го занемарили, или са се опитали, поради кичлива и самозадоволяваща се надменност, да го съкратят. Всеки човек на науката, на изкуството, на техниката и на всяка друга творчества вещина постига своето призвание, следвайки пътя на необходимото узряване, докле стигне до зрелостта на плодовитостта – на творчеството.

Така е и с усъвършенстването на моралните сили, на добрите сили на волята. Тук растежът е даже бавен, защото той среща много повече и по-силни противодействия, отколкото срещат, и то също така неизбежно, другите устремени към зрялост и усъвършенстване духовни сили и способности. Защо е тъй? Защото срещу стремежа към морално усъвър-

шенстване не стоят, както при другите случаи, пасивни сили, а твърде дейната сила на злото, която се противи на всеки напор към растеж и възход. На желанието на човека да бъде по-добър, по-скромен, по-отстъпчив, по-приветлив, по-малко себичен и по-братолюбив се противи преди всичко вътрешната негова морална раздвоеност, причината на която св. ап. Павел сочи във вътрешния закон на злото[1]. Колкото и да са убедителни съображенията на разума в подкрепа на едно такова желание, раздвоеността на личността затруднява твърде много превръщането на желанието в деен и съзнателен стремеж. А не е ли вярно, за което вековете свидетелстват, че твърде често хората най-трудно признават това, което най-вече заслужава признание? Защо ли е така? Защото трябва да признаят истини, които ги задължават с лични усилия да по-съвършен живот. Просто отбягват мисълта за морални напрежения, а оттук иде и нежеланието да признаят задължителни за себе си истини, които са път към духовно и морално издигане и усъвършенстване. Такава е силата на моралната раздвоеност на личността. „Защото плътта желае противното на духа, а духът – противното на плътта; те се противят един другиму, за да не правите онова, що бихте пожелали”[2].

Така е и с духовния растеж във вярата. И той не достига отведнъж зрялост, а има своите възрасти, през които минава, според духовните дарования и съдействието на Божия Дух, за по-дълго или по-кратко време. Тоя растеж, веднъж наченат, трябва да продължи, за да се завърши нормално в зрялост.

Християнинът има призванието да достигне „до пълната възраст на Христовото съвършенство”, т.е. до състоянието на мъж съвършен. Това е неговата духовна зрялост. Сам Ии-

сус поръчва на Своите: „Бъдете съвършени, както е съвършен и небесният ваш Отец”[3].

Възможно ли е такова съвършенство и не поставя ли Иисус на човека един недостижим идеал? Разбира се, то не е възможно, защото не е по човешки сили, както и Псалмопевецът казва: „Видях предела на вяско съвършенство, но Твоята заповед е безмерно широка”[4]. Словото определя високото достойнство на човека като богосиновство: „Всички сте синове Божии чрез вярата в Христа Иисуса”[5]. И тази божественост на човешкото призвание е далечен идеал. Но ако човек не може да бъде в съвършенството на своя небесен Отец, понеже тая мярка е надчовешка, той може и трябва да приеме от същността на Божието съвършенство и тя да определя насоката и целта на неговите стремежи към усъвършенстване. А то значи: човек може да стане Божий син.

Иисус, Синът Божий, ни сочи Себе Си като цел на нашите усилия за духовно усъвършенстване. Можем ли да я достигнем? Каква надменна мисъл! Нея може да роди тъмното съзнание за човешките духовни сили, но не и ясното виждане на моралната ни ограниченост.

И все пак Иисус е съвършеният образ на нашите духовни усилия за усъвършенстване. Търсим ли такъв образ? – „Ето Човекът!”[6], подир когото трябва да вървим.

Ала по тоя връх се не достига лесно. Зрялост във вярата и в нейната мъдрост, която издига живота, се достига с богопредана постепенност. Докле сме още плътски и живеем в раздвоеност между вярата и стихиите на света, ние сме младенци в Христа. Така бе писал св. ап. Павел на коринтските християни, сред които някои постъпвали „по човешки”, от-

давайки се на завист, раздори и разногласия: „И аз, братя, не можах да ви говоря като на духовни, а като на плътски, като на младенци в Христа. С мляко ви нахраних, а не с твърда храна, защото не бяхте в сила да я приемете, па и сега още не сте, понеже сте още плътски. И наистина, щом има помежду ви завист, раздори и разногласия, не сте ли плътски и не постъпвате ли по човешки?"[7]. Храната на младенците във вярата не може да бъде твърда, защото те още не са свикнали с такава храна.

Но младенческата възраст трябва да бъде надживяна. Не може християнинът да спре на нея или на полупът в своето духовно развитие, защото той ще загуби призванието си, а заедно с това и живота си. „Всякой, който се храни с мляко, не е опитен в словото на правдата, защото е младенец; а твърдата храна е за съвършени…[8]" Словото на правдата е законът Божий. Да остане ли християнинът за всякога неопитен в Божия закон т.е. в познаване и прилагане на всички задължения на вярата? Познаване на първите начала на Божието слово е недостатъчно, за да се различава добро от зло. Към такова светия апостол се обръща с увещание: „Затова, като оставим първоначалното Христово учение, нека се стремим към съвършенство"[9].

Млечната евангелска храна не е достатъчна за оногова, който е минал младенческата възраст във вярата, но тя е истинско Божие слово. На младенците, на тия, за които може да се рече, че са скоро родени в Христа, се дава мляко, ала то е недостатъчно за един нормален растеж.

Дали млякото на евангелското учение е приспособяване на това учение към слабостта на неопитния в духовния живот човек: дава му се малко и подправено, за да може да го по-

несе? В никакъв случай. Словото Христово не може да се пригажда към слабостите на човеците; наопаки – то е силно да излекува човешките слабости. Затова е и възвестено от Спасителя. Да се подправя това слово, за да бъде по угода, вкус и сила на човеците значи да се направи то недействено, защото няма вече да бъде слово Христово, в което има светлина на истината[10] и живот[11].

Неопитните в духовния живот трябва да имат пред очи цялото съвършено учение на Христа – върха на техните стремежи, към които трябва с постоянство да се стремят. Неподправеното словесно мляко се дава на новородените младенци, за да растат за спасение, след като са вкусили, че Господ е благ[12]. Оттук нататък те трябва да напредват в словото, усвоявайки в живота си все повече и по-дълбоко евангелското учение. Пътят на духовния напредък ще ги води през много трудности към възход. Християнинът трябва да възлезе нависоко, без да се самоизлъгва с условни и неистински висини.

Нависоко трябва да възлезем всички, защото такъв е пътят Господен т.е. пътят на нашия духовен растеж. Бавно или по-бързо, вярващият върви все нагоре. Види ли, че пътят не е нагорен, трябва непременно да спре и да разбере, дали по погрешен път не е тръгнал, или погрешно ходи. Очевидно, където няма нагорен път, няма напредък и възход има застой в духовното развитие, в евангелския растеж

Към висини сме ние упътени, към висини, които имат безусловно значение – те и днес и утре са висини. Те измерват пълнотата на духовните сили на човека и ценността му днес и утре не само в християнското общество на вярващите люде, не само в Църквата Христова, но и във всяко друго

общество.

В живота винаги стоят по всички друмища и стъгди съблазните на правдивитевисини, но опитният в духовния живот и укрепналият в мъдростта на Христовото слово не се оставя да бъде повлечен от тия съблазни. Има хора, които се радват на временните и условни възходи повече, отколкото на истинското и трайно възлизане нагоре – към ценността на една издигната личност. Бързопреходни са тия висини, защото не са действителни. Вижте такъв човек: високо е на пенливия блестящ гребен на висока вълна. А след малко? Вълната е отминала, отминала е и висотата на самоизмамника. Да бъдем зорки, да не би измамни висини да ни прелъстят и условното да вземем за безусловно, случайното да счетем за наше собствено и то неизменно и постоянно. Тая е най-голямата съблазън за ония, които искрено искат да растат в Христа, но се обзират на страни, примамвани от изкусителните гласове на обикновения безвъзходен живот.

Към твърдата храна на благочестието трябва да привиква всеки християнин, да не се лишава от нея, защото ще се лиши от сили за растеж към зрялост. Тя е и здрава храна за възмъжаване и безусловно е необходима за състоянието на мъж съвършен.

Наистина твърдата храна може да се стори за духовно неопитните много сурова; пък и такава е всъщност докле човек в постепенното и непрестанно развитие не привикне към нея и не узнае превъзходната й сила и благост – защото мъдростта на спасението е блага.

Веднъж Иисус разкривал на събраните около Него ученици върхове на словото, на които трябва и те да възлязат. Гово-

рел Той за себеотречението, което трябва да надмогне себелюбието и заради Христа трябва да надделее и най-здравите и близки родствени връзки. „Като чуха това, учениците Му твърде много се чудеха и думаха: кой тогава може да се спаси?”[13] Не бе ли това твърдо слово и за тях, които Сам Иисус избра? Но с това слово, което у тях разкри своята животворна сила, те достигнаха голяма висота на духа и прославиха името Христово с пълна себеотреченост.

Друг път Иисус разкриваше на слушателите Си непостижимата тайна на Своята спасителна за човеците саможертва: „Аз съм хлябът на живота… Защото плътта Ми е наистина храна, и кръвта Ми е наистина питие. Който яде Моята плът и пие Моята кръв, пребъдва в Мене, и Аз в него”[14].

„Тогава мнозина от учениците Му, като чуха това, казаха: тежки са тия думи! Кой може да ги слуша?”

Наистина тежки бяха думите Иисусови, които откриваха една непостижима тайна за Неговия живот у Бога. Поради това някои от многото ученици Го напуснаха. За тях върховете на духа бяха твърде високи и маловерието им ги върна от нагорния път към безтревожните низини.

„Тогава Иисус рече на дванайстеттях: да не искате и вие да си отидете? Симон Петър Му отговори: Господи, при кого да отидем? Ти имаш думи да вечен живот, и ние повярвахме и познахме, че Ти си Христос, Синът на Бога Живий”[15].

Тия думи за вечен живот бяха храна за Христовите ученици, която със силата си им даде живота на духовното съвършенство. Така те станаха учители на вярата и проповедници на мъдростта. И докато на новородените в Христа предлагаха

словесно мляко на евангелското учение, напредналите учеха на мъдростта Христова, както и светия апостол казва: „Мъдрост проповядваме между съвършените, ала мъдрост не от тоя век, нито на преходните властници на тоя свят”[16]. Тая мъдрост е твърда храна, която ние, вярващите, трябва да приемаме за наша духовна насита, за сила в растежа ни към зрялост.

Ала пълна зрялост без раждане от Бога се не достига. Иисус бе рекъл на Никодим: „Истина, истина ти казвам: ако някой се не роди свише, не може да види царството Божие”[17]. А това ново раждане е от вода и Дух, то е духовно, защото „роденото от плътта е плът, а роденото от Духа е дух”. Пълната зрялост е раждане от Духа в за духовен живот. Кой може със собствени сили да се роди отново за живот в Духа Божий и да бъде наследник още оттук на царството Божие? Потребно е раждане свише – със силата на Духа Божий. Тогава духовният живот на християнина се оплодява преизобилно „с любов, радост, мир, дълготърпение, благост, милосърдие, вяра, кротост, въздържание”[18]. Какви прекрасни плодове, натежали от истински живот! Затова родените от Бога и достигнали тая духовна зрялост ще видят царството Божие. Те го виждат – то е в тях, според казаното от Иисуса: „Царството Божие вътре във вас е”[19]. Те носят в душата си това царство, радват му се, отразяват го навън като светлина на собствените си души, възвестяват го с делата си, с които славят Бога[20]. Понеже то е царство на правдата, мира и радостта в Светия Дух[21], което е „не в думи, а в сила”[22], с могъща сила те отразяват в света неговата правда, мир и радост. Но те ще наследят и царството на бъдещия век, според Божиите обещания.

„Всякой, който вярва, че Иисус е Христос, от Бога е ро-

ден”[23]. Тоя е първият признак на богораждането: вярата в Иисуса като обещания Спасител на света. Какви убедителни доказателства ни дава св. Евангелие и цялата досегашна история на църквата, като благодатно царство Божие, и на християнството, като учение и сила за възраждане и спасение, че в Иисуса Христа „телесно обитава всичката пълнота на Божеството”[24]! Какви доказателства за божествеността на Христовото учение може да се вземат от всекидневни опит на човеците, които чрез това учение стават „нова твар”, хора с нов ум и ново сърце, копнеещи за „ново небе и нова земя”[25]! Как всичко старо е отминало; как всичко е станало ново[26] и непрестанно се обновява в развитие към все по-пълно съвършество!

Една възродителна среща с Христа понякога е достатъчна, за да възкликне сърцето в неизречимо прозрение: „Ти си Христос, Синът на Бога Живий”[27].

Но до дълбочината, до спасителната жизнена сила и до изкупителното действие на вярата се не стига, освен чрез Духа Светаго: „… никой не може да нарече Иисуса Господ, освен чрез Духа Светаго”[28]. А Духът е в света като постоянно действаща сила за богопознание и богораждане. Той оплодява словото, което се сее по цяла земя по незнайни пътища. И неведома за човеците вяра пламва в хиляди души, което се узнава по тяхната светлина. Тъй стават по-близки до човешкото разумяване думите, които Иисус каза на Никодим при оная нощна беседа на божествени откровения: „Вятърът духа, дето иска, и гласът му чуваш, но не знаеш отде иде и накъде отива: тъй бива с всекиго, роден от Духа”[29].

Оплодената от Духа вяра в Иисуса Христа вселява в човека Самаго Бога: „Който изповядва, че Иисус е Син Божий, в

него пребъдва Бог, и той – в Бога”[30]. Такава е зрелостта на вярата: общение с Бога, което прави вярващия способен за делата на духа и на царството Божие. А който ражда такъв плод, той побеждава себе си и света, тъй като стои над света във и извън себе си.

„Защото всякой, който е роден от Бога, побеждава света; и тази е победата, която победи света: нашата вяра”[31]. Какво бе това далечно прозрение в бъдните векове, победени от вярата Христова? То бе пророческо видение на изпълнените във всемира ширина думи Иисусови: „Дерзайте; Аз победих света!”[32]. Но то бе от Божий Дух вдъхновено прозрение в самото ядро на вярата Христова, че е силно да побеждава света. Можеше ли тая вяра, която издигаше човека до самоотреченик от света, да не бъде по-силна от света, както той с всичките си стихии се проявява у човека и извън него? Роденият от Бога не е пленник на света: нито умът, нито сърцето, нито цялата му душа са свързани със света като грях. Пленникът, неволникът не може да воюва и да побеждава, защото по-силният го е победил, пленил и оковал. Ала свободният е всякакго на бран за свободата си; със свободата си той побеждава, и с победата си става все по-свободен. Такава е борбата с греха: едного пленява, другиго освобождава. Зависи от вярата. Които имат вярата на родени от Бога, те побеждават света. Това е вяра съвършена.

За Авраам е писано: „Видиш ли, че вярата съдействаше на делата ме, и чрез делата вярата стана съвършена?”[33] Вярата ражда дела, делата усилват вярата. Това е жива и следователно творческа вяра – вяра, която действа чрез любов[34]. В зряла възраст на своя духовен живот християнинът има такава именно вяра, която непрестанно се украсява с благоуханните цветя на добродетелите, оплодява се със зрели

и благи плодове на живот, оживява се от неотстъпна победа нас греха със словото на правдата и на любовта. Такива победители са родените от Бога.

„… Знайте и това, че всякой, който върши правда, е роден от Него”[35]. Защото правдата е законът Божий. Които живеят в бащиния дом, подчиняват се на бащината воля, а тя е законът на тоя дом. Които у Бога живеят като у свой небесен Отец, те се подчиняват на Неговия закон и в живота си търсят царството на Бога и Неговата правда, според думите на Иисуса[36]. Те своя правда нямат, но понеже следват Божията правда, праведни са в света. И каквото намислят – то е правда, и каквото изрекат – правда е, и каквото извършат – правда е, и каквото не извършат . правда е, защото са праведници. Те имат в себе си царството Божие и го търсят навред – във всяка душа, искат да го видят във всяко дело, във всички людски отношения. Праведниците търсят Божията правда, за която са родени от Бога.

Такъв е „новият човек, създаден по Бога в правда и святост на истината”[37], т.е. обновен „по образа на своя Създател”[38]. Затова праведникът е в светостта на истината. Той е извън греха.

„Всякой, който е роден от Бога, грях не прави, защото семето Му пребъдва в него; и не може да греши, защото е роден от Бога”[39]. Кой е безгрешен на тоя свят? Богоявената мъдрост казва: „Няма праведник на земята, който да прави добно, и никак да не греши”[40]. И родените от Бога могат да грешат, защото и те са човеци, но те не могат да живеят, да търсят, да се примирят с греха, да пребъдват в него и да не го познаят, когато ги наближи или да не осъзнаят, когато хитро ги препъне със своите нашироко разпънати по всички

друмища мрежи, за да лови човеците. Роденият от Бога не е роб на греха[41], а си на свободата от греха. Той има дълбок поглед, за да различава доброто и злото в каквито и сложни жизнени въпроси да са примесени. И най-злепоставеното добро го привлича като сродна сила, и най-разхубавеното и прехвалено зло го отблъсква като враждебна сила. Той е свободен от закона, защото е в свободата на доброто. На закона са подчинени тия, които още не са ясновидци и творци на доброто.

„Възлюбени, нека любим един другиго, защото любовта е от Бога, и всякой, който люби, е роден от Бога и познава Бога; който не люби, той не е познал Бога, защото Бог е любов”[42]. Ето съвършената сила на духовната зрялост! В тая сила се раждат много превъзходни плодове на духа: и кротост, и благост, и смирение, и истинолюбие, и приветливост, и милост, и състрадание, и търпение, и прошка, и благоволение. На любовта към Бога и човеците се крепи целият закон и пророците[43], с нея се усъвършенства вярата, надеждата правдата, за да станат могъщи оръжия на светлината за победа на света. Затова св. ап. Павел боговдъхновено пише: „А сега остават тия три: вяра, надежда, любов; но по-голяма от тях е любовта”[44].

Човешка ли е тая най-превъзходна сила на духовната зрялост? Бог е любов; любовта е Божия сила, която се прелива в човека чрез новораждането свише. Тоя връх на любовта, който открива Христос в учението Си, не е човешки нито по могъщество, нито по величественост. Откроява се той недостижимо върху чистия и светъл фон на небето и изпълва с благоговейно смирение човека на любовта. Ала невъзможното за човека е възможно за Бога и за родените от Него. Те приемат сила за претваряне на невъзможното във възможно

и стават осъществители на съвършената Божия любов, която чрез тях действа[45]. Не е ли това трудно за разбиране? И то е „твърда храна" за разума и за човека. Но от тая храна човек придобива свръхсили, а разумът тогава стига до разумяване на човешки невъзможното чрез дейността на тия свръхсили на любовта. Чрез Божията благодат истинското слово на благовестието расте и принася плод у човека и в цял свят[46].

Любовта е по-голяма от вярата и надеждата, но тя се вселява като Божия сила чрез вярата и надеждата – условията на новораждането.

Духовна зрялост без любов е немислима, защото любовта е не само една от силите на съвършенството, а е „свръзка на съвършенството"[47]; тя обединява всички духовни дарования в единството на зрялата в Христа личност, която по тоя начин вниква в съвършения закон на свободата и пребъдва в него[48].

Ние знаем, че истината освобождава[49], но и любовта освобождава.

Прекрасна проява на свободата е жертвата. За жертвата не всички са дорасли, а от годините за нея не всички могат да принасят жертва в еднаква мярка. Колкото жертвата е по-голяма, толкова е по-голяма вътрешната свобода, на която тя е израз. Всяка жертва на свободния човек е саможертва. Пълната саможертва иде от върховната свобода на духа.

Несвободно никой нищо не жертва – нито от себе си, нито от своето. Само свободно може да се жертва спокойствие, време, сили, здраве, дарби, удоволствия, чест, живот. Си-

лом те могат да бъдат изтръгнати, но не като жертва, защото жертвата е израз на свобода. А колко по-голяма свобода е потребна, за да се замени спокойствието с тревога, силата с изтощение, честта с безчестие, здравето с болест, удоволствията със страдания? Каква ли свобода е била потребна за оная жертвеност, която св. ап. Павел, като говори за апостолския подвиг, описва: „Дори до тоя час и гладуваме, и жадуваме, и ходим голи, и ни бият по лице, и се скитаме, и се трудим, работейки с ръцете си. Злословени – благославяме; гонени – търпим; хулени – молим се; станахме като измет на света, измет на всички досега"[50].

Апостолите бяха мъже на жертвата, защото пребъдваха в съвършения закон на свободата. Жертвата е любов. И тъй: любовта е свобода. Който обича, той е свободен човек. Затова св. ап. Павел може да изповяда освобождаващата сила на любовта: „Бидейки свободен от всички, станах роб на всички, за да придобия по-много от тях"[51].

* * *

Кой ли може да достигне духовна зрялост в Христа? Наистина, тоя въпрос би могъл да смути мнозина от вярващите, които предпочитат да се задоволяват със словесното мляко на Евангелието и да са всякога младенци в духовния живот. А като младенци, които се хранят с мляко, те са неопитни в словото на правдата[52]. Боят се те от твърдата храна на словото Божие, но това е опасно за всеки християнин, защото спъва неговия духовен растеж, тъй че да не достигне до силата за придобиване на царството Божие. А това царство се благовествува на всички и само със сила се взима[53]. Ние всички трябва да „достигнем до единство на вярата и на познаването Сина Божий, до състояние на мъж съвършен,

до пълната възраст на Христовото съвършенство, та да не бъдем вече младенци…”[54].

Никой не бива да изостава в духовния си растеж, а постоянно да се труди за по-пълното усвояване на словото и неговия живот, та тъй непрестанно да се обновява, което ще рече – да расте. „Недейте се съобразява с тоя век, а се преобразявайте чрез обновения ваш ум, та да познавате от опит, коя е благата, угодна и съвършена воля Божия”[55]. Тоя опит трябва всеки ден да се умножава, да се разширява, да се задълбочава, с което ще се укрепи силата на духовния растеж. Всеки ден той ще бъде по-лек не само поради придобития навик, но и заради насладата, която иде от благата за всички човеци съвършена Божия воля.

И в това състояние на духа ще намира всяка утрин, всяко пладне, всяка вечер покой за сърцето си. Малко ли благо е това? Не го ли търсят всички люде, за които, без да щат, животът е мъчително поприще на постоянна и тревожна борба, на изпитания и скърби? У човека, който има дейно отношение към живота, сърдечният мир не е естествено състояние, постигнато без усилия Той трябва да отвоюва с тежка понякога бран със самото сърце. Не се достига то без себенадмогване. Колко усилия са потребни! Но когато човек го има, каква могъща крепост го пази от изменчива съдба! Вилица силно ще блъска вратите и прозорците на сърцето, за да нахлуе вътре и да разпилее богатството му. И измамата, и лъжата, и завистта, и гордостта, и клеветата ще се надпреварват да нарушат сърдечния мир на човека, да опустошат една душа, която се радва на своя творчески покой, в който зрее за вечността и нейните блага.

* * *

Зрелият в Христовата възраст е наследник на Царството Небесно, което като Божие царство той носи в душата си. Голям е той пред Бога, голям е за Царството Небесно. Няма друга преднина, освен оная, която духът дарява; няма друго големство, освен онова, което се равнява на духовната зрялост. Такъв е законът на Царството Небесно, където не може да се влезе иначе освен в нова премяна. Облеченият във всекидневните си дрехи, а не празнично, няма да влезе в празника на Божия Син. Тъй казва Сам Синът Божий[56].

Въпросът за големството в Царството Божие е занимавал и Хистовите ученици, но преди още да бъдат огрени и обзети от пълната светлина на своя Учител не са го проумявали в неговия висок духовен смисъл и са се мъчили да го разберат чрез повлияния от времето разум. Тук обаче не бива да има някаква самоизмама. Иисус никому нищо не обещава, освен онова, което може да се осъществи по законите на Царството Небесно.

Веднъж учениците се приближили до Иисуса и Го запитали: „Кой ли е по-голям в Царството Небесно?"

„И като повика Иисус едно дете, изправи го посред тях и рече: истина ви казвам, като се не обърнете и не станете като деца, няма да влезете в Царството Небесно; и тъй, който се смири като това дете, той е по-голям в Царството Небесно"[57].

Каква странна духовна зрялост! Колко необикновено съвършенство! Духовната зрялост в своето развитие към съвършенство трябва да стигне до детето: духовната зрялост има

образа на детската невинност, безхитростност, безгрижност, сърдечна чистота, непосредна вяра, пълно доверие в силния и големия - и във Всесилния. Но до такова духовно състояние се стига по пътя на зрелостта. „Ако се не обърнете и не станете като деца…" – тъй казва Христос. Трябва да се промени целият духовен строй на човека, трябва да се обърне – един дълбок преврат на душата да се извърши, за да стане човек едно дете. И тогава ще бъде зрял мъж по ум и дете за злото, както съветва и св. ап. Павел: „Братя, не бивайте деца по уми: бъдете младенци за злото, а по ум бъдете пълнолетни"[58].

Ала едно такова узряване до състояние на дете за злото не може да се извърши без смирение. Развитието към съвършенство смалява човека до дете: безхитростно, чистосърдечно, с пълно доверие да стои пред Бога и пред човеците.

Така трябва да бъде прието Царството Божие още тук от зрелия във вярата човек, за да може да влезе в него и в славата му[59].

* * *

Защо ли обаче тъй бавно растем? Дали защото сме небрежни към слушане на словото[60], или се боим от твърдата храна – от тежките думи Иисусови, които дават сили за живот и за възход, или силни ветрове духат, та разклащат богоуподобяването ни и надеждата да достигнем зряла възраст на духа, или вярата ни отмалява? И небрежността ни спъва, и трудностите на възхода ни плашат, и съблазните на тоя век ни препъват, и ветровете ни люлеят, та не сме устойчиви във вярата, в надеждата и в любовта. Но всичко това става твърде опасно за духовния ни растеж, понеже не сме здраво

вкоренени в почвата на духовния живот. За всеки растеж е необходима подходяща почва. За духовния растеж почва е Църквата, както ни учи и великият св. ап. Павел: Иисус е устроил Църквата Си, като е поставил едни за апостоли, други за пророци, други за евангелисти, други за пастири и учители – „за усъвършенстване на светиите в делото на служението, в съзиждане на тялото Христово, докле всинца достигнем до единството на вярата и на познанието Сина Божий, до състояние на мъж съвършен, до пълната възраст на Христовото съвършенство, та да не бъдем вече младенци…"[61] В Църквата християнинът има и дълбочина и ширина за здраво вкореняване в почвата на вярата, и висината на небето за светлина на познанието, и благодат на Духа Божий за оплодяване на духовния живот. Иисус Христос я придоби с кръвта Си[62] и е Нейн глава, а Църквата е тяло Христово[63]. Бог „покори всичко под нозете Му и Го постави над всичко глава на Църквата, която е Негово тяло, пълнота на Тогова, Който изпълня всичко във всичко"[64]. Той е основа и крайъгълен камък на Църквата[65]. Той обича Църквата Си[66] и е с нея през всички дни до свършека на света[67], тъй че и портите адови няма да й надделеят[68].

Ето здравата плодоносна почва за духовен растеж! През това богонасадено лозе, каквото е Църквата, текат пълноводни потоци на Божия благодат и поят всеки растеж. Църквата е небе на вярата – към неговата светлина се стреми духовният растеж, привличан от слънцето на живота.

Погледнете как гората расте! Всяко дърво има влага, защото гората има почвена влага; гората пази дърветата и от вятъра, който суши. Самотното дърво няма почвена влага и линее.

В гората дърветата се стремят нагоре – към светлината, за да

живеят по-пълно. Така те достигат пълно развитие в стройност и красота.

В гората дърветата взаимно се пазят от ветрове и бури. Наклони ли се някое дърво от силния вятър, близките дървета с яките си клони ще го прикрепят, опряно на тях то няма да падне. Не ни ли напомня гората Божията църква, в която има и влага, и слънце, и братство на любовта, та християнинът да не вехне поради духовна жажда, да има светлина на живота и взаимността на братската помощ?

Погледнете златозрялата нива! Не ни ли напомня и тя за Божията църква? За Църквата е казано: „… Вие сте Божия нива"[69]. И тя живее и стига до зрялост с влага, слънце и взаимност. Тъй и ние в Църквата живеем и можем да достигнем до зрялост с благодат, истина и любов. При такива благоприятни условия ние растем за зрялост, и нашият растеж поддържа действието на тия условия – явява се служение за „съзиждане на тялото Христово" – на църквата Му.

Нека мъдростта на поучи:

„Да не бъдем вече младенци, люлеени и увличани от всеки вятър на лъжливо учение, по лукавството на човеците, по хитрото изкуство на измамата, а с истинска любов да растем по всичко в Оногова, Който е глава – Христос, от Когото цялото тяло, стройно сглобено и свързано чрез всички дарувани свръзки, при действието на всяка чста споредси силите й, нараства, за да се съзижда в любов"[70].

И тъй: „Растете в благодат и в познаване на Господа нашего и Спасителя Иисуса Христа"[71].

[1] Рим. 7:22-23

[2] Гал. 5:48

[3] Мат. 5:45

[4] Пс. 118:96

[5] Гал. 3:26

[6] Йоан. 19:5

[7] 1 Кор. 3:1-3

[8] Евр. 5:13-14

[9] Евр. 6:1

[10] Еф. 1:13

[11] Филип. 2:16

[12] 1 Петр. 2:1-3

[13] Мат. 19:25

[14] Йоан. 6:48. 55$56

[15] Йоан 6:66-69

[16] 1 Кор. 2:6

[17] Йоан. 3:3

[18] Гал. 5:22-23

[19] Лук. 7:21

[20] Мат. 5:16

[21] Рим. 14:17

[22] 1 Рим. 4:20

[23] 1 Йоан. 5:1

[24] Кол. 2:9

[25] 2 Петр. 3:13

[26] 2 Кор. 5:17

[27] Йоан. 6:69

[28] 1 Кор. 12:3

[29] Йоан. 3:8

[30] 1 Йоан 4:15

[31] 1 Йоан. 5:4

[32] Йоан. 16:33

[33] Як. 2:22

[34] Гал. 5:6

[35] 1 Йоан. 2:29

[36] Мат. 6:33

[37] Еф. 4:24

[38] Кол. 3:10

[39] 1 Йоан. 3:9

[40] Екл. 7:20

[41] Рим. 6:6

[42] 1 Йоан. 4:7-8

[43] Мат. 22:40

[44] 1 Кор. 13:13

[45] 1 Йоан. 4:12

[46] Кол. 1:6

[47] Кол. 3:14

[48] Як. 1:25

[49] Йоан. 8:32

[50] 1 Кор. 4:9-13

[51] 1 Кор. 9:19

[52] Евр. 5:13

[53] Лук. 16:16

[54] Еф. 4:13-14

[55] Рим. 12:2

[56] Мат. 22:11

[57] Мат. 18:1-4

[58] 1 Кор. 14:20

[59] Марк. 10:15

[60] Евр. 5:11

[61] Еф. 4:11-14

[62] Деян. 20:28

[63] Кол. 1:18; 1 Кор. 12:27

[64] Еф. 1: 22-23

[65] 1 Кор. 3:11; Мат. 21:42

[66] Еф. 5:25

[67] Мат. 28:20

[68] Мат. 16:18

[69] 1 Кор. 3:9

[70] Еф. 4:14-16

[71] 2 Петр. 3:18

Лицата на богословието в България

100 години Богословски факултет при СУ „Св. Климент Охридски”

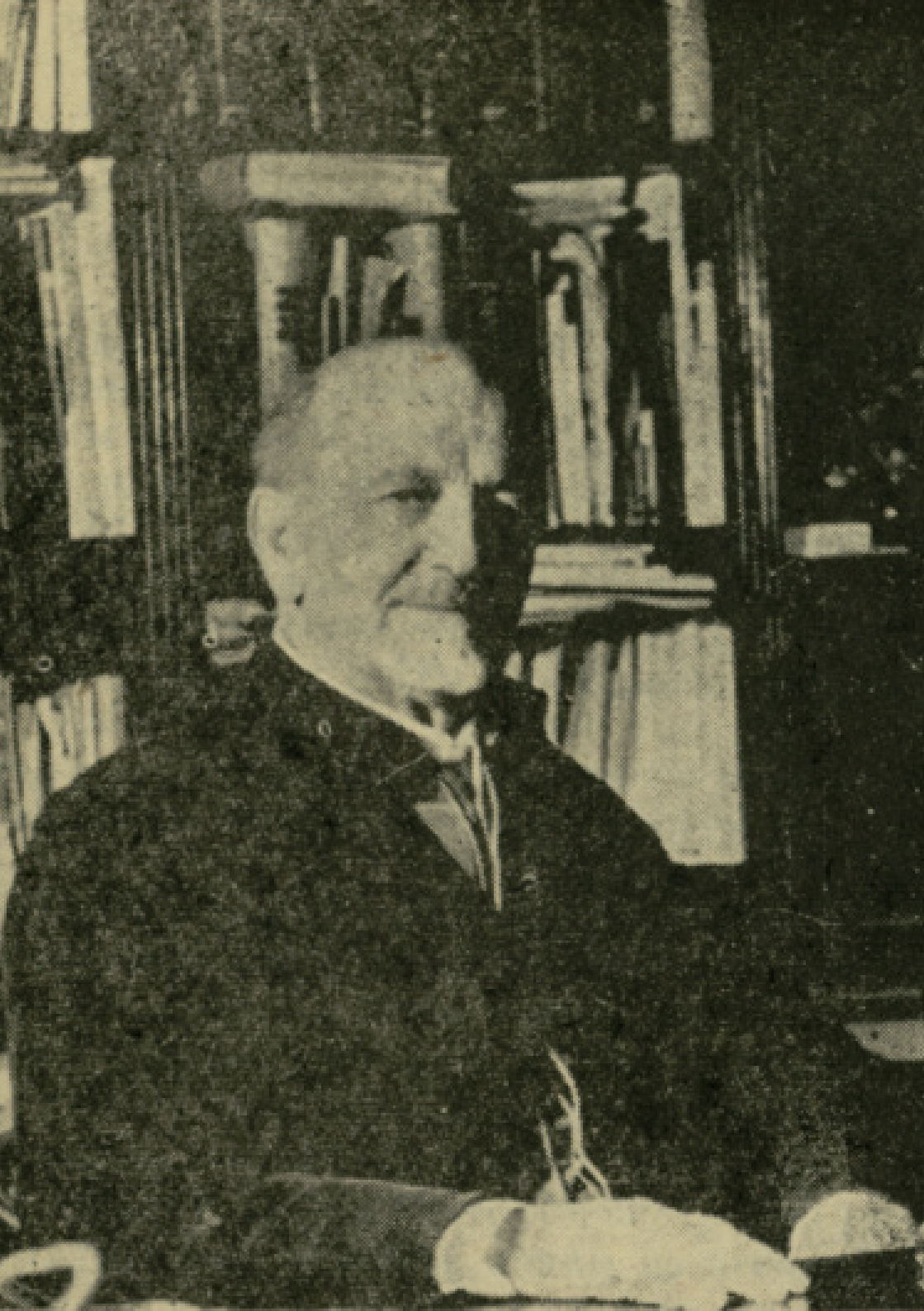

През 2023 г. Богословският факултет при Софийския университет „Св. Климент Охридски" ще навърши своите 100 години от основаването си. През това столетие в пределите на богословието в България са се трудили стотици духовници, научни работници, преподаватели, студенти и въобще православни християни, някои от които са отдали целия си живот в развиването на богословската наука у нас. За това и през новата 2022 г. списание „Светодавец" ще среща на своите страници читателите с лицата на богословието в България – духовници и преподаватели, професори и академици от самото основаване на Богословския факултет, та чак до наши дни. Ще се радваме и на вашата подкрепа в осъществяването на рубриката, като (ако вие сте завършили Богословския факултет), може да ни изпратите ваши спомени и текстове, свързани с богословската наука у нас.

Първият човек, с който ще ви срещнем е ***проф. протопрезв. д-р Стефан Цанков****, който е първият декан на Богословския факултет. Предлагаме ви един текст на Българския патриарх Кирил в негова памет, написан на страниците на „Църковен вестник" през 1965 г.*

Во блаженном успении…

Роден в Горна Оряховица през 1881 г. и отрасъл в Добрич (1882-1895 г.), отец Стефан Цанков всмукал с майчиното си мляко любовта към Църквата, на която подире посвети целия си живот. Завършил Самоковското богословско училище през 1899 г., жадният за наука способен младеж, вярно оценен и с обич подкрепен от приснопаметния Варненски и Преславски митрополит Симеон, продължил образованието си в Черновицкия богословски факултет, завършвайки го през 1905 г., с научната степен доктор по богословие. Той остави в научните богословски кръгове в Черновиц най-добър спомен за голямо научно богословско старание и за постигнати големи успехи. Но ученолюбието на изтъкнатия вече по онова време богослов о. Стефан Цанков и продветно-образователните нужди на Българската църква го отвеждат на наука в Швейцария, където в Цюрих завършва Юридическия факултет с научната степен доктор по право (1915 - 1918), оставяйки още за известно време на научни занятия в Лозана (до края на 1919 г.).

Завърнал се в Родината след завършване на богословските си науки в Ченовиц, младият и надежден богослов през 1908 г. приема духовно звание, за да бъде възведен в най-високия чин на протопрезвитер през 192 г. Отначало като мирянин, а подире като свещенослужител отец Стефан Цанков служил с примерно усърдие на църковната администрация като помощник секретар на Св. Синод (1905 -1908), протосингел на Варненска и Преславска митрополия (199-1911), началник на културно-просветния отдел при Св. Синод (1912-1921), главен секретар на Св. Синод (1921-1923). През цялото това време той участвал във

всички клонове на църковно-строителното дело, като му са били възлагани високи и отговорни задължения, отговарящи на основната му научно-богословска подготовка. Той е бил член на синодалната комисия по българския превод на Библията, член на Църковно-народния събор през 1921-1922 г., и главен докладчик на проекта за нов устав на Българската църква, бил е главен редактор на Църковен вестник, основател и главен редактор на Духовна култура.

За отец Стефан Цанков се бе открило в нашата Църква широко поле за дейност, защото въпреки безспорния напредък, който Църквата ни бе осъществила в някои области на своя живот, все още оставали целини, очакващи усърдни и добре подготвени работни.и Нашият учен богослов и канонист се бе отзовавал на позива на Църквата и неуморно се трудил. Чрез усърден и примерен труд на църковното поприще той все повече растял, привличайки погледа на цялата Църква. Името на големия богослов оправдано бе станало синоним на богословска ученост и на трезво зачитане на каноническите основи и двигатели на Църквата. Но личността на учения богослов се налагаше на църковното съзнание и с правилното осветление на много въпроси на църковната дисциплина и на църковното устройство от едно високо принципно евангелско и древно-християнско гледище, тъй че Църквата в нейната правно-каноническа и социална природа да не губи своята съвременност, като по тоя начин по-успешно могат да се създадат възможности за нейното вътрешно обновяване. Погледът на отец Стефан Цанков върху въпроса за цялостното обновяване на Църквата до края на живота му бе дълбок и всякога обхващаше видимата правно-социална страна на Църквата в единството на вътрешния й благодатен живот, от който трябва да из-

хождат всички обновителни стремежи и усилия.

Отец Стефан Цанков е един от най-дейните основоположници на висшето богословско образование у нас, но заедно с това и на един нов етап на богословската наука, която вече излезе от по-раншния си любителски стадий, за да приеме пълната характеристика на научно богословие. От 1923 г. той е професор по църковно право в Богословския факултет и на тая катедра остана като редовен професор до 1948 г., когато премина в пенция. Но и след това той продължи да преподава своята научна дисциплина като хоноруван професор. Той бе няколко години декан на Богословския факултет, а през учебната 1940-1941 г. бе и ректор на Софийския университет „Св. Климент Охридски".

В признание на цялото научно дело на отец Стефан Цанков Софийската духовна академия „Св. Климент Охридски" (през времето на социализма Богословският факултет се преобразува в Духовна академия бел. ред.) през 1953 г. го прогласи за прочетен доктор, като с това искаше също така да изрази благодарността и на цялата Църква заради изключителните негови заслуги за това скъпо нам висше богословско учебно заведение и изобщо за богословската ни наука.

Голямата богословска ерудиция на отец Стефан Цанков бе всеобщо призната не само у нас, но още повече в чужбина, в големи центрове на богословската наука. Затова той бе канен от много богословски факултети в балканските страни и в Западна Европа да изнесе лекции като гост-лектор. Името на нашия богослов бе навред известно и създаваше престиж на Българската църква и на нашия народ. Като признание за тая оценка, която и външният богословски свят отдаваше на именития български богослов, отец Стефан Цанков бе прогласен за почетен доктор по богословие на уни-

верситетите в Атина (1936 г.), Оксфорд (1937 г.) и Берлин (1940 г.).

А през това време книжовно-научното творчество на отец Стефан Цанков непрестанно растеше колкото по обем, още повече по нова разработка на много богословски въпроси от интерес не само за нашата Църква, но и за християнския свят изобщо. Това негово книжовно научно творчество бе оценено от Българската академия на науките, която още в 1924 г. го избра за свой дописен член, а в 1931 г. за действителен член.

Отец Стефан Цанков никога не се отдалечи от светия престол, черпейки от него, както той винаги е казвал, вдъхновение и сили, за да бодърства в своето многостранно и твърде дейно църковно служение. От 1926 до 1961 г. той бе несменен предстоятел на храма-паметник „Св. Александър Невски", в което качество той стори извънредно много за благолепието на църковните богослужения и за висотата на църковния амвон.

Научната богословска подготвеност на о. Стефан Цанков бе оценена преди всичко от Върховната управа на нашата Църква, която го привлече и задържа през един полувековен период като свой научен съветник и сътрудник. Развитието на църковния живот при постоянно променящите се и прогресивно развиващи се условия на нашия всенароден и държавен живот, както и създадените и постоянно развиващи се външни църковни връзки изтъкаха още по-високо личността на нашия първенец богослов, който старателно се отзоваваше на всеки позив на Църквата да й бъде научно-богословски полезен при конкретната църковна действителност и нарасналата нейна проблематика.

От Първата световна война българският народ излезе покрусен и не отведнъж се съвзе. Делото на Българската екзархия бе провалено.

Перспективите на националното развитие бяха твърде неблагоприятни. Това бе разултатът на една голяма национална катастрофа. Но българският народ показа своята жизненост и бавно се изправи, търсейки нов път към колко-годе цялостно възстановяване. И Българската църква изпита тежкия исторически удар, тъй като той и на нея причини известна и то не малка дезориентираност. Потребни бяха усилия, за да може тя да се ориентира в новата национална и международна действителност, държейки сметка за своите междуцърковни отношения и задължения. В това време като реакция срещу удара на Първата световна война, изживян тежко от цялото човечество, се създаде и Икуменическото движение. То си поставяше морално възстановителни за самите църкви задачи чрез общите им обединени усилия. И Българската църква, макар и отначало предпазливо, се присъедини към Икуменическото движение. Неин представител там бе отец Стефан Цанков. Големите богословски знания и изисканият подход за междуцърковни на високо равнище разисквания го правеха не само достоен представител на родната ни Църква, но и високо оценен работник на Икуменическото движение, поради което скоро той стана един от изтъкнатите негови ръководители. Известно е от изявите на заслужили икуменически дейци в целия свят, че отец Стефан Цанков е бил считан за един от основоположниците на икуменизма, който пръв със своите научни публикации на чужди езици представи Православната църква и богословската й мисъл пред инославния християнски свят. Ако днес ние говорим за междухристиянски диалог и това се счита като значително постижение на новото време, след ужасите на Втората световна война, то между първите икуменисти, които откриха дейлога между християнските църкви

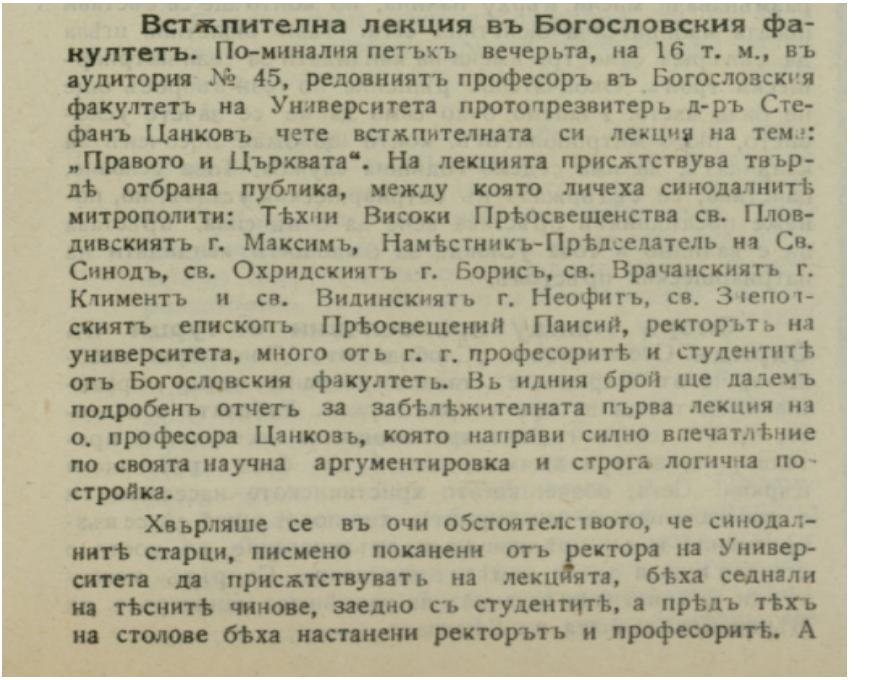

Встжпителна лекция въ Богословския факултетъ. По-миналия петъкъ вечерьта, на 16 т. м., въ аудитория № 45, редовниятъ професоръ въ Богословския факултетъ на Университета протопрезвитерь д-ръ Стефанъ Цанковъ чете встжпителната си лекция на тема: „Правото и Църквата". На лекцията присжтствува твърдѣ отбрана публика, между която личеха синодалнитѣ митрополити: Тѣхни Високи Прѣосвещенства св. Пловдивскиятъ г. Максимъ, Намѣстникъ-Прѣдседатель на Св. Синодъ, св. Охридскиятъ г. Борисъ, св. Врачанскиятъ г. Климентъ и св. Видинскиятъ г. Неофитъ, св. Знепотскиятъ епископъ Прѣосвещенний Паисий, ректорътъ на университета, много отъ г. г. професоритѣ и студентитѣ отъ Богословския факултетъ. Въ идния брой ще дадемъ подробенъ отчетъ за забѣлѣжителната първа лекция на о. професора Цанковъ, която направи силно впечатлѣние по своята научна аргументировка и строга логична постройка.

Хвърляше се въ очи обстоятелството, че синодалнитѣ старци, писмено поканени отъ ректора на Университета да присжтствуватъ на лекцията, бѣха седнали на тѣснитѣ чинове, заедно съ студентитѣ, а прѣдъ тѣхъ на столове бѣха настанени ректорътъ и професоритѣ. А лекцията продължи часъ и двадесеть минути. Това за *протоколната* страна на лекцията.

и пръв представител в тоя диалог от страна на Православието бе отец Стефан Цанков.

Икуменизмът след Първата световна война бе отвлечено междухристиянско богословстване, а искаше да бъде закваска на всехристиянско църковно възраждане. Той имаше отношения към съдбата на човечеството, защото тя определяше и значимостта на християнската проповед. Поради това икуменизмът си поставяше задачата да сътрудничи за сближаване на народите и за установяване на мирни отношения между тях. В тая насока се прояви и българската група икуменисти. Не би следвало да оставим извън внимание, че икуменистите от православните църкви на Балканския полуостров си бяха поставили задачата да работят за сближаване на балканските народи. И в София, и в Белград, и в Букурещ, и вАтина

икуменическият зов срещна съчуствие постепенно създаваше затопляне на неблагоприятния климат в междубалканските отношения.

Отец Стефан Цанков бе международно признак пионер на всехристиянския икуменизъм и в продължение на доста години той бе член на Световния съюз за международно приятелство чрез църквите и секретар на Съюза на Православния изток. Това вече показва междуцърковното признание, отдадено на нашия именит клирик и богослов.

Отец Стефан Цанков остана труженик из международното разбирателство и вдъхновен вестител на мира и до края на своя живот. Схващайки тия проблеми в християнски аспект, той считаше, че всеки принос за сближаване на народите и да спазване и задълбочаване на мира представлява евангелска повеля и неотменимо задължение на верската съвест.

Трудно е да се очертае с общи думи колко-годе по-изразително личността и делото на протопрезвитер Стефан Цанков. Такава задача не си и оставяме сега, когато стоим пред тленните останки на нашия скъп покойник. Но в тоя скръбен час на земна раздяла ние се опитахме отново да се вгледаме в светлия образ на отца протопрезвитера, за да дадем несъмнен израз на нашата вяра, че той влезе в пътя на блажената вечност, защото живя и умря в Господа, служейки на Господното дело на земята за братство и обич между човеците.

Образът на протопрезвитер Стефан Цанков ще краси тремовете на българското църковно битие в най-ново време. Неговото име ще остане вечно в паметта на родната ни Църква, която с молитвено усърдие изпросва от Господа на живота блажен вечен покой на верния Божи съработник. Вечна му памет!

„Децата да се научат на вяра". Предизвикателствата пред учителя по вероучение в селската енория

Разговор с г-жа Данила Иванова, учител в неделното училище при храм „Св. Параскева", с. Медковец, Видинска епархия

Около 30 деца изучават устоите на нашата вяра в неделното училище към храма „Света Параскева" в село Медковец, център на едноименната. Неделното училище е започнало през 2016 година и досега не е затваряло врати. Освен нравоучително Неделното училище има и чисто педагогически и възпитателни цели, на които се обръща особено внимание. При разглеждането на отделните теми, децата са стимулирани да вземат активно участие с излагане на своята нравстве-

на оценка. Прави се връзка с настоящата действителност и актуалните за тях проблеми. Усърдно се работи върху сформирането у децата на православния религиозно-нравствен мироглед.

Повече за работата с децата, вярата, преподаването и предизвикателствата пред учителите по вероучение в XXI в. разговаряме с г-жа Данила Иванова.

- Първо ви поздравявам и ви благодаря, че приехте да говорим за едно скромно неделно училище в с. Медковец, Видинска епархия. Може ли в началото на нашия разговор да разкажете повече за това как се роди идеята за създаването на неделното училище.

- Здравейте! Идеята за създаването я имаше отдавна. След като се преместих да живея в с. Медковец през 2016 г., тогава свещеник беше отец Тодор Николов, и след като той разбра, че съм водила неделно училище в моето родно село край Ямбол, предложи веднага и предостави помещение за провеждането на уроците. Намери някои от необходимите материали, открихме също така чинове, а след това получихме дарения с модерни масички за децата. Преподаването почти не е прекъсвало от самия старт на неделното училище. Голям е броя на децата, сега започнаха да се присъединяват и още малчугани, което може само да ме радва.

- Вие започвате да преподавате през 2016 г. тогава колко на брой са децата в неделното училище, които задават, така го наречем, началото на новото училище. С колко деца започвате?

- В началото бяха около 10-12 деца. Знаете, че неделните

училища не са задължителни т.е. една седмица едни деца не идват, друга седмица други пък не идват. Някои седмици се е случвало да идват по 20-25 деца, а някои седмици пък се е случвало да идват по 5-6 деца.

- Общата бройка на децата, които се обучават в училището, може ли да бъде закръглена на 30?

- Да, общата бройка е около 30 деца в момента.

- В средата, в което се намираме в момента покрай пандемията, онлайн обучението, промени ли се начина на преподаване в неделното училище и как организирате уроците, които преподавате на децата?

- Към днешна дата ситуацията е малко по-сложна. Все пак не ги задължавам да бъдат с маски вътре в помещението, понеже някои от децата са твърде малки и се задушават, неприятно им е носенето на маски. Тези деца идват и семейно в повечето случаи. Да кажем по двама, трима братя и сестри, братовчеди, които така или иначе живеят в една къща и те сядат заедно. Едва, две седалки има свободни, а след това сяда друго семейство и по този начин е разпределен реда. В пристройката, в което е училището са две стаи. Разделям децата, като по-големите са в едната стая, по-малките в другата и преподаваме едновременно и в двете стаи.

- Забелязвате ли интерес от страна на децата по определени теми?

- Всяко дете е различно. Във всяка тема, която съм преподавала е имало различни интересни от страна на децата. На едни им е интересно едно, на други друго. Аз обаче гледам

да преподавам нещата по-разказвателно, по-историческо така че да успеят да разберат. Не натоварвам децата с догматика и сложни обяснения, които и на мен самата като съм била студент, са ми били трудни за разбиране, а пък какво да говорим за малки деца. Трябва повече като история, като приказка ако щете. При провеждането на самия урок, започваме с молитва преди учение, като молитвата се казва от някое от децата. След това имаме урок от Библията за деца, одобрена от МОН и след това разглеждаме празник от седмицата, което предстои. Като можем да говорим за светийски празник, може да бъде Богородичен празник, Господски празник. Идеята на това ми е, децата като отидат на училище и чуят, че се празнува дадения празник да могат кажат какво са научили за него и дори да разкажат основното, което е свързано с празника или събитието. Втората част на урока винаги я преподавам с картинка за оцветява-

не. Задължително изваждам един или няколко вида, даже когато темата е по-обширна, като например за св. Николай Чудотворец, за когото има доста истории, по време на часа например разпечатвам по няколко вида картинки за оцветяване, които изобразяват даден момент от неговото житие и след като бъдат оцветени говорим върху картинките за изобразените на тях събития. В края на урока имаме молитва след учение, а учим също така и песни или тропари на празници, които обаче са с по-лесна мелодия и по-къс текст, за да не се затрудняват децата. Понякога слушаме музика, а когато има по-големи празници си организираме почерпка и по-свободно си говорим върху различни теми. Понякога няма уроци в истинския смисъл на думата, но самия факт, че те са празнували дадения празник означава, че това ще им се запечата като един хубав спомен.

- Как стои въпросът с учебните помагала. През миналата година Св. Синод на БПЦ-БП издаде учебници за предмета Религия-Православие в училище. Има и учебни пособия. Как обаче вие се справяте с набавянето на тези пособия и материали за преподаване, които са по-интерактивни и интересни за децата?

- Велина Андонова от София ми изпрати учебниците на Св. Синод, като бройка има за почти всички деца, като аз съм дала на тези, които ще прочетат от тях. Децата, с които за работя са от ромски произход и някои от тях нямат интерес да седнат и да четат уроци вкъщи. Аз съм дала на тези деца, за които знам, че ще седнат и ще прочетат нещата вкъщи и им е интересно. Повечето от децата обаче идват на неделно училище повече за забавление и разтуха, за да създават социални контакти и приятелства. И всъщност това, което се опитваме да научат и запомнят е в самото в неделно учили-

ще. Някои от тях се затрудняват с четенето и малко се обезсмисля притежанието на такъв учебник след като нито те, нито родителите им могат да го прочетат.

- Преподаването на деца от ромски произход може би е част и от тяхната интеграция. Може ли да споделите някакъв опит в работата с тези деца. Как може най-добре да се преподаде вероучение на този тип дечица, които малко или много са по-встрани от тематиката и въобще дори от Църквата?

- Ами да. На първо място информацията трябва да е кратка, ясна и всичко да бъде сбито. Да няма сложни думи, да няма натиск и някаква принуда например да им пускам контролни работи, защото веднага ще се откажат да идват. Трябва да има нагледни материали, като картинки, илюстрации. Имаме и един компютър, който понякога пускаме на по-големи празници, имаме мултимедия. Показвам им презентации, кратки видеа. Задължително е да бъдат кратки, за да им се привлече вниманието. Може да са дори десет неща, които да бъдат показани, но трябва да бъдат кратки, сбити, точни и ясни. За обратна връзка им задавам въпрос по урока. Гледам обаче да няма принуда и натиск върху това да научат и да имат тия знания. Също така ги водя в храма, където по стените има изрисувани стенописи на по-големите празници и там им ги показвам, за да видят светеца или пък празника нагледно, за да успеят да разберат разказаната им история визуално. По този начин те разбират, че това, за което са чули е истина. Ходим често на екскурзии до Клисурския манастир, пак благодарение на Велина Андонова и на други дарители, които осигуряват транспорта, също благодарение на самите сестри в Клисурския манастир, които ни търпят и се занимават с нас.

- Участват ли децата в летните лагери, които Видинска св. митрополия организира през последните години?

- На самите лагери не сме участвали. Единствено сме водили децата на екскурзии. Веднъж едната ни екскурзия беше с преспиване, но не беше част от детските лагери.

- А какви са предизвикателствата пред преподаването на вероучение в селските енории. В България в повечето градски енории, в големите градове особено, има развити центрове по катехизис, за деца, подрастващи и възрастни. Има различи дейности, които се развиват. Разбира се, подплатени са и от някои финансови средства. Селските енории обаче малко по-трудно навлизат в този тип служения тъй като от една страна кадрово – трудно се намират преподаватели, а от друга и чисто финансово. Какви са предизвикателствата пред учителя по вероучение в селската енория?

- Не знам дали е чак толкова трудно. Да, всичко става с дарения. Например за провеждането на уроците получихме дарение печка от митрополията, след това получихме дарения дърва от един жител на селото и благодарение на това вече няколко години провеждаме уроци и през зимните месеци. Това е важно, защото ако през зимата спрем да имаме училище, после през лятото е много трудно да се върнат децата, на които им се е загубил навика да идват всяка неделя. Гледам да има всяка неделя неделно училище дори, когато ме няма съпругът ми ме замества само и само да има сто процента преподаваемост. За други предизвикателства не знам. Децата имат желание, посещават училището. Не съм имала проблеми нито с децата, нито с някои от родителите. Дори напоследък започнаха и родителите да посещават неделното

училище с децата си, особено с онези, които са по-малки. Това е от голяма помощ за мен.

- През новата година обмисляте ли някакви допълнителни дейности, които да доразвиете или да организирате в неделното училище?

- Аз има една доста голяма мечта. До камбанарията в двора на храма има един навес, който е доста дълъг и широк и идеята на мен и съпругът ми е навесът да се покрие отстрани, да се сложат прозорци и да стане едно голямо помещение. В помещението да се сложи голяма маса и готварска печка и да викаме децата, може би не всяка събота, но поне две събота в месеца, да се събираме с тях, да ги учим да готвят. В нашето село има и доста възрастни хора, които живеят сами, би могло сготвената храна да им се раздава.

- Много интересна и хубава идея. Дано да успеете да я създадете.

- Сега през пролетта ще се допитаме до митрополията. Там има фонд за поддръжка и строеж на нови сгради. Надяваме се да се получи нещо такова, защото ще бъде много добре и за децата, които ще се научат да бъдат чисто практически полезни, ще видят, че от тяхната работа има голяма полза за някой друг. А това е важно, човек да не мисли само за себе си, но и за някой друг.

- В края на нашия разговор кажете ни какво беше посланието, което отправихте към децата преди празника Рождество Христово.

- Пожелах им Христос да бъде в сърцето на всеки един от

тях и да пребивават по-често в храма, тъй като това ще им помогне да се случи и това Христово пребиваване в сърцата им. Да бъдат здрави, да бъдат добри едни с други и да имат успехи през новата година в обучението.

- А на себе си какво пожелахте за Рождество Христово и за настъпването на новата година?

- Пожелавам си да сме здрави, децата ни да са здрави. Ние имаме шест деца с моя съпруг и това е като че ли най-важното. Както и да имаме работа.

С Данила Иванова разговаря Ангел Карадаков.

Божията любов

„Всички сгрешиха и са лишени от славата Божия“ (Рим. 3:23). Ние православните често пропускаме принципа в разбирането и служението на този свят. Пропускаме думите на Христос „обичайте се един друг, както Бог ви възлюби“ и забравяме, че сме поверени на нашия Господ да носим изцеление и общение на онези, които се борят в този паднал свят.

В нашето праведно възмущение ние показваме презрение към онези, които живеят далеч от библейския морал, забравяйки, че сме били призвани от този паднал свят от Христос. Забравяме, в своето презрение към греховете на други-

те, че именно този Христос е поискал от онези от тълпата, които са били без грях, да хвърлят първия камък. Всички ние не успяхме да изпълним Божиите заповеди и ние всички заслужаваме да бъдем смазани като червеи. Но Иеремия казва: „по милост на Господа не изчезнахме ние, защото милосърдието Му не е пресекнало: то се обновява всяка сутрин; велика е Твоята вярност!“ (Плач Иеремиев. 3:22-23).

Бог никога не измива Своите ръце от нас. Можем да Го разочароваме всеки ден, но любовта Му е безмерна и Той отговаря със спасителната Си милост и щедрост. Църквата, като лечебница на душата, е самата институция, основана от нашия Господ, която да донесе изцеление на всички. Това е сатанинската лъжа, че някои заслужават единствено и само презрението ни. Но Христос ни призова за състрадание към онези, които са паднали в греха и чрез Църквата им предлага спасителното, преобразяващо изцеление, което може да преобрази сърцата и да направи от грешниците светии.

Страните биват основани на моралните и духовни принципи на Църквата не чрез политическа конфронтация, а чрез преобразяващата промяна, която се случва, когато хората им влязат в лична връзка със самия Христос, Който променя сърцата и ни спасява. Не политическият екстремизъм е този, който запазва народите от грях, а самите хора са тези, които, след като са се облекли в Христа, преобразяват обществото отвътре. Както св. Серафим Саровски казва: „Придобий мирен дух и хиляди около теб ще се спасят“.

С любов в Христа, игумен Трифон

Снимка: pixabay.com

Задаваме на Бога въпроси не за Бога, а за нас самите

Колко силно и не в добра посока се е променил религиозният живот на човечеството, животът на вярващите хора от времето на Спасителя насам! Ние слушаме днешния евангелски откъс (Лк 10:25-37 – бел. ред.) и като че ли нищо от него не оставя следа у нас.

Случващото се ни се струва естествено: някакъв човек идва, пита нещо Спасителя. Той му отговаря: съблюдавай заповедите; и му дава пример как трима човека са срещнали някого, попаднал в беда. И само един от тях се погрижил за него. И на нас всичко ни е ясно. Когато се грижат за нас, на нас винаги ни е ясно.

Но искам да обърна вниманието ви не върху самата притча, а върху нейното начало. Един човек идва при Иисус и Го пита: „Какво да направя, за да наследя живот вечен?“.

Издребнили сме въпросите си към Спасителя за изминалите две хилядолетия. Ние, влизайки в храма, не питаме какво да направим, за да наследим вечен живот.

Ние питаме: „а как да постъпя с еди-кого си; а как да оправя семейните си отношения; как да възпитавам децата си; нужно ли е да си направя операция; струва ли си да емигрирам; а може би другата работа ще се окаже по-добра?”.

Всеки път задаваме на Бога въпроси не за Бога, а за самите себе си. Ние играем с Бога на тото, като искаме да уцелим 5

от 35 или 6 от 49. За петнадесетте години на моето свещеническо служение мога да изброя на пръстите на едната си ръка случаите, в които дошлият човек пита: „Как мога да служа на Бога? Как да Му угодя? Какво да направя, за да наследя живот вечен?”. Буксуването в самите себе си води до това, че губим способността да виждаме и чуваме Христос, когато Той ни посещава. Нашето четене на Свещеното писание е четене по допирателната. Ние се изморяваме, дразним се и, неполучавайки отговор, бягаме. И това бягство, тръгването е още по-нелепо от невдъхновеното идване. Как да се измъкнем от този нездравословен кръг? Нужно е да изберем макар и един ден, или няколко дни, или седмица, и да отложим, изцяло да отложим всякакви размисли за собствените проблеми. И ще се убедим, че тези проблеми са като изкуственото мляко – то и да стои половин година отворено

в хладилника, с него не се случва нищо, не се разваля. И тези проблеми не се претворяват в нищо, защото те не означават нищо. Всеки от нас като подрастващ вероятно е бил в такава ситуация: скараш се с някого и си мислиш, че това ще е за цял живот, загубил си приятел. А после всичко се връща по старому, всички са се помирили и кавгата вече не се и помни. За какво са били всички тези силни преживявания? Защо е трябвало да се губи толкова време за обмисляне на този пуст конфликт? Няма го. Всичко е минало, изчезнало е. Трябва да си кажем: „Нямам проблеми днес". Всичко у нас ще се противи: „Как да нямам проблеми, как да нямам? Трябва да заработвам, да печеля и не просто да печеля, а много да печеля." И така нататък. Но ако това състезание продължава, то Бог никога няма да се свърже с нас. Ние ще Го възприемаме все така като невидим за нас изпълнител на нашите желания. И тогава, рано или късно, ще преминем към безверието. Защото не стига, че е невидим, ами и не изпълнява всички желания от списъка ни.

А в опита ни да служим на Бога ние преживяваме най-щастливите минути в своя живот. И връщайки се към ежедневната си работа, ще се убедим, че част от тези проблеми, за които са били тежките ни мисли, се решават от само себе си в резултат на това, че ние сме отделили за Христос не просто време и пари, а сме пожертвали себе си. За колкото можем – за ден, за час, за два, но изцяло. На другото Христос не е съгласен.

Автор: Протойерей Александър Абрамов

Източник: www.pravmir.ru

Превод: Нели Иванова

Християнският дом

„Семейството е малка вселена на цялата Църква, най-свещеното място, където взаимоотношенията се култивират в любовта на Иисус Христос“. Американски архиепископ Димитрий.

Докато енорийските свещеници, религиозните учители и работниците с младежите споделят отговорността да приближат нашите деца до Христос и Църквата, основната отговорност стои в „домашната църква“. Безбройните изследвания разкриват, че най-важният фактор в религиозното развитие на детето е примерът, даден от родителите. Внимателността, която родителите редовно осигуряват на децата си да се развиват в учението, спорта и изкуствата – изграждането на домашна среда, в която Иисус Христос е основният фокус, изисква още по-голямо усърдие. Семействата трябва да култивират основните учения и практики

на православната християнска вяра помежду си; това означава, че духовното предразположение към Божествена литургия трябва да бъде подсилено в многото часове, прекарани в дома. Това е основният контекст за нашето спасение като съпрузи, съпруги, синове, дъщери, братя и сестри е в рамките на нашите семейства.

„Любовта на съпруга и съпругата е силата, която заварява обществото заедно… Когато хармонията преобладава, децата се отглеждат добре, домакинството се държи в ред и съседите, приятелите и родните похваляват делата ни. Така се създават големите ползи, както за семействата, така и за държавите. Иначе обаче всичко ще се обърне с главата надолу". Свети Йоан Златоуст

Православният дом е предназначен да насърчава пророческо свидетелство за Божието царство. От дома се призовават хората да растат в мисловната рамка на вярата. Центърът за грижа на семейството създава ресурси за укрепване на браковете и семействата, както като домакинства, така и в енории. Модеранта интернет помощ, като подкасти, уеб семинари, блогове, видео серии и други медии, предоставя конкретни и лесни за употреба материали за растежа на семействата във вярата. Скорошна публикация във Facebook предлагаше обратна връзка:

„Тези материали ме вдъхновяват отвъд думите! Надявам се, че те ще продължат, защото изглежда, че току-що започнахме да надраскаме повърхността, откривайки причините, поради които нашата система за предаване на вярата не е успешна".

Семейното служение е нещо, което започваме да виждаме все повече и повече в нашата епархия. Енориашите са домакини на семейни вечери, родителски семинари, семинари за обогатяване на брака, сутрини на майките и различни други дейности, които ще попаднат под този обсег на дейност. Но служението на семействата е много повече от просто хостинг програми и публикации. Крайната цел е да свърже църквата с дома.

Когато виждаме нашата енория като семейство, ние разширяваме семейното служение отвъд демографските си родители и деца и ангажираме целия жизнен цикъл. Наскоро една енория организира семейна вечер за родители и деца. В деня на събитието жена на 80 години, която няма деца или внуци, попита дали може да присъства. Енорията, разбира се, я посрещна. Вместо да остане в къщи сама тази вечер, тя можеше да гледа децата как играят, да помага, да се присъедини към програмата за възрастни. Нейната нощ завърши с чувство на радост и усещане, че тя наистина принадлежи на семейство. Тя не само се възползва от това, че е била там – децата и родителите се възползвали от взаимодействието с нея. Ето какво прави семейното служение – то събира всичките Божии деца.

Автор: Александър Гусетис

Източник: pravmir.com

Неповярвал мъж

Дядо Атанас не вярваше в Бога.

– Ако имаше Бог, не би допуснал да дойдат тези хайдуци на власт и да ми вземат работилничката – спореше той със своята съпруга баба Милка.

А неговата бабичка пък бе много набожна. Не пропускаше неделните и празничните служби в кварталната църква, палеше редовно сутрин кандилото пред иконата на Спасителя и шептеше молитви. В такива моменти дядо Атанас вътрешно се дразнеше от благочестието на баба Милка, но гледаше да пази тишина, само от време на време прокашляше авто-

ритетно, за да напомни за присъствието си. Понякога, когато му се струваше, че бабичката му прекалено дълго се моли, той не издържаше и я питаше:

– Е, чу ли те, твоят Бог?

– Той всичко чува, даже и твоето мърморене и роптание – отвръщаше бабичката.

Баба Милка беше много отзивчива жена и гледаше на всеки да услужи с каквото може. Случваше се да зареже къщната си работа и да отиде да помогне с нещо на някоя съседка. Тогава старецът негодуваше:

– Милке, не умееш да си пъдиш мухите!

Друг път, когато баба Милка сготвеше любимата му манджа и позволяваше на дядо Атанас да си налее малко ракийка, той не пропускаше да я похвали:

– Диамантена бабичка имам!

Вечер баба Милка прочиташе на глас по една глава от Новия Завет, казваше си молитвите и се оттегляше да спи, а дядо Атанас долепяше ухо до радиоапарата, слушаше „Свободна Европа" и тихо, за да не събуди бабичката си псуваше тези, които му бяха взели железарската работилничка.

Дядо Атанас и баба Милка бяха отгледали двама сина и една дъщеря, които имаха добри семейства, собствени жилища, прилични доходи, но не щеш ли малкият им син се разболя от рак и набързо почина. Баба Милка си изплака очите, а дядо Атанас, който иначе беше държелив старец, изведнъж

рухна. Една вечер, след като бабичката си прочете молитвите, старецът ѝ рече:

– Не ми се живее вече, Милке! Кажи на твоя Бог да ме прибира! – и изненадващо и за самия него, взе, че се прекръсти.

– Къде си се разбързал?

– При Савко искам да ида!

– При Савко ще ми ходи! Ти до Савко няма да можеш да припариш, ще го гледаш през пропаст, така както богаташът гледал бедния Лазар.

– Ти може да си много вярваща, ама не можеш да се бъркаш в Божиите работи. Мислиш, че не слушам всяка вечер какво четеш ли? Нали преди малко чух, че неповярвал мъж се освещава чрез вярваща жена. Може пък покрай тебе Бог да се смили и да ме събере със Савата.

Баба Милка въздъхна и прегърна невярващия си съпруг.

Автор: Янчо Михайлов

Снимка: pixabay.com

Светодавец
1/2022